

Factors of Community Relations Affecting the Operational Effectiveness of Student Caring System of Schools under the Office of Primary Education Service Area in Udon Thani Province

Aekburoot Kongthip¹ and Panayuth Choeybal²

¹Master of Education in Educational Administration, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University, Thailand

²Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University, Thailand

¹E-mail: 64120605141@udru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-7692-1139>

²E-mail: choeybal@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-6634-597X>

Received 02/02/2025

Revised 13/02/2025

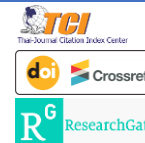
Accepted 17/03/2025

Abstract

Background and Aims: The collaboration between schools and communities is beneficial to both parties. The educational institutions gain power from the community to help manage education, and the communities gain education that is in line with the needs of the community. Therefore, this research aims to 1) Study the components and indicators of community relationship factors of educational institutions, 2) Study the community relationship factors of educational institutions, 3) Study the effectiveness of the implementation of the student care system of educational institutions, 4) Study the relationship between the community relationship factors of educational institutions and the effectiveness of the student care system and 5) Create an equation to predict the community relationship factors that affect the effectiveness of the implementation of the student care system under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office.

Methodology: This research is mixed methods research. The research design is a sequential exploratory design consisting of qualitative and quantitative methods. It is divided into 2 phases as follows: Phase 1: Study of components and indicators of community relations factors, study of excellent practices by in-depth interviews with administrators and teachers in educational institutions, and the components and indicators of community relations factors are confirmed by experts. The research instruments are interviews and a form to confirm components with indicators of community relations factors. Phase 2: Study of community relations factors of educational institutions. The sample group is 363 teachers using a simple random sampling method. The research instrument is a 5-level rating scale questionnaire. In part 2, the community relations factors of educational institutions have a reliability of .973. In part 3, the effectiveness of the student care system of educational institutions has a reliability of .942. The statistics used for data analysis are frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

Results: 1. Community relationship factors of educational institutions consist of 4 components and 26 indicators, consisting of: 1) Community participation components, consisting of 7 indicators 2) Community service components, consisting of 7 indicators 3) Support for school activities, consisting of 7 indicators and 4) Public relations components, consisting of 5 indicators 2. Community relationship factors of educational institutions under the Udon Thani Primary Education Service Area Office are at a high level. 3. The effectiveness of the student care system implementation of educational institutions under the Udon Thani Primary Education Service Area Office is at a high level. 4. Community relationship factors and the effectiveness of the student care system implementation of educational institutions under the Udon Thani Primary Education Service Area Office are related. 5. The prediction equation for the effectiveness of the student care system implementation of educational institutions under the Udon Thani Primary Education Service Area Office, using the community relationship factor as a predictive variable, has a predictive power of 70.50 percent, with the following equations: The prediction equation in the form of raw scores is as follows: $\hat{Y} = 1.670 + .643 (X3)$ and the prediction equation in the form of standard scores, $\hat{Z} = .840 (X3)$.

Conclusion: Community relationship factors of educational institutions are related to the effectiveness of student care system operations of educational institutions under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office and affect the effectiveness of student care system operations of educational institutions under the Udon Thani Primary Educational Service Area Office.

Keywords: Relationship; Educational Institutions; Student Support System

ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

เอกบุรุษ กองทิพย์¹ และพนายุทธ เชยบาล²

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือ สถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษา และชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา 2) ศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา 3) ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษากับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 5) สร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย: ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ออกแบบการวิจัยแบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ (Sequential Exploratory Design) ประกอบด้วย ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) และระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน ศึกษาจากแบบปฏิบัติการที่เป็นเลิศ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและครูในสถานศึกษา และยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญเครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน ระยะที่ 2 ศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 363 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยตอนที่ 2 ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .973 และตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .942 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย: 1. ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 26 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมมีจำนวน 7 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการให้บริการชุมชนมีจำนวน 7 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียนมีจำนวน 7 ตัวชี้วัดและ 4) องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์มีจำนวน 5 ตัวชี้วัด 2. ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี อยู่ในระดับมาก 3. ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี อยู่ในระดับมาก 4. ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนกับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีความสัมพันธ์กัน 5. สมการพยากรณ์ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นตัวแปรพยากรณ์ ได้อ่านาพยากรณ์ร้อยละ 70.50 โดยมีสมการดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y} = 1.670 + .643(X_3)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .840(X_3)$

สรุปผล: ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี และส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; สถานศึกษา; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 แนวการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ รวมทั้งมาตรา 23(5) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคล ในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็นับว่าเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์, 2561)

บ้าน วัด ชุมชน เป็น 3 เสาหลักความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งของโรงเรียนผู้บริหารที่เปรียบเหมือนแนวทางในการประสานทั้งสามฝ่ายเข้าด้วยกัน บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือสามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูลประเทศไทยมาช้านาน การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่ายคือสถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์กับโรงเรียนและประโยชน์ต่อชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560) หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กล่าวคือ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นนอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นไทย สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาภารกิจของโรงเรียนดั่งนั้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียนกับชุมชน

ผลจากการสำรวจของกองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า เด็กมีพฤติกรรม เบี่ยงเบน ซึ่งแปลงระดับความรุนแรงได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมเบี่ยงเบนในระดับเล็กน้อย ได้แก่ แต่งกายผิดระเบียบ หินไปเที่ยวมั่วสุม ตามศูนย์การค้า มีพฤติกรรมผิดเพศ 2) พฤติกรรมเบี่ยงเบนระดับปานกลาง ได้แก่ สูบบุหรี่ เที่ยวสถานเริงรมย์ เที่ยวเล่นสนุกและเล่นสนุกเกอร์ และ 3) พฤติกรรมเบี่ยงเบนระดับรุนแรง ได้แก่ ติดยาเสพติด จำหน่ายยาเสพติด ประพฤติตน ทำนองชั่วสาว ทำลายทรัพย์สินสาธารณะ พกพาอาวุธ ก่อการทะเลาะวิวาท หากปล่อยให้เยาวชน เผชิญกับสภาพ สิ่งแวดล้อมที่เป็นความเสี่ยงต่อการเบี่ยงเบนพฤติกรรม อาจทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้ผ่านภาวะวิกฤตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เน้นบทบาทของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคมที่ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาสมาชิกออกสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาหาความรู้ เพราะฉะนั้นผู้ปกครองควรที่จะรับทราบและเข้าใจในการพัฒนาส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน ให้การสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังเงิน กำลังกาย และกำลังปัญญาอันจะช่วยให้การศึกษาของบุตรหลานมีความก้าวหน้า มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (เพลินพิศ สิงห์คำ, 2551)

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน หน่วยงานการศึกษา ที่จะนำสารสนเทศดังกล่าว ไปปรับปรุงและพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีคุณภาพ ตลอดจนการบริหารสถานศึกษานำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

3. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนกับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

5. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนับเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ปิยะพร ป้อมเกษม (2559) ได้กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐาน การทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบ สำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริม นักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนนั้น หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแผน ในการปรับปรุงและพัฒนาตน รวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันนักเรียน กลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ มีขั้นตอนในการ ทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือ บุคคลภายนอก รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน

2. ความหมายของความสัมพันธ์กับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนถือว่าเป็นสิ่งที่ผูกพันกันมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะอยู่ในยุคใดทั้ง 2 สิ่งนี้ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกันซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ได้กล่าวไว้ว่า บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า "บวร" คือ สามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูลประเทศไทยมายาวนาน การบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์

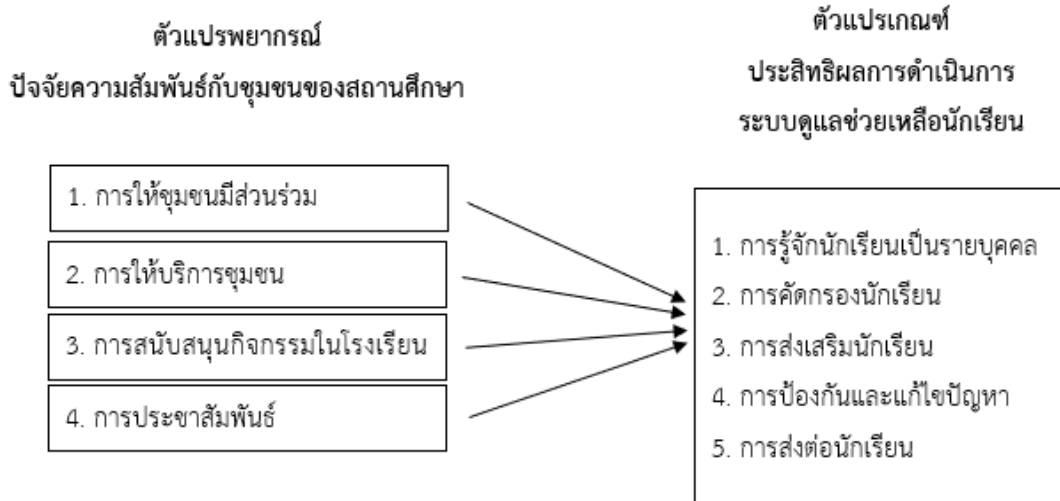
ศราวุธ คามวัลย์ และคณะ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และให้ประสบการณ์ทางการศึกษา ถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ แก่สมาชิกชุมชน ความพยายามที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเริ่มมีมากขึ้นตามลำดับในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในไทย ชุมชนกับโรงเรียนหากมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้วย่อมจะส่งผลดีต่อกันทั้งสองฝ่ายรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียง

อนวัช รังสรรค์ และพนมพร จันทรปัญญา (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นหนึ่งในภารกิจทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคลากรใน สถานศึกษา เช่น ครอบครัวย องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถานเฝ้าราชการ องค์กรเอกชนและสถาบันอื่น ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสในประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน

รณกร ไช้เนาค และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสถานศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่อยู่ในชนบท ซึ่งการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา กับชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกันของโรงเรียนและชุมชนเพื่อช่วยกันสนับสนุนการศึกษา เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมกับวางแผนแนวทางจัดการศึกษาให้ได้ประสิทธิผลตามความต้องการคนในชุมชนตลอดจน การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ออกแบบการวิจัยแบบเชิงสำรวจเป็นลำดับ (Sequential Exploratory Design) ประกอบด้วย ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) และระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) โดยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดและศึกษาแบบปฏิบัติการที่เป็นเลิศของปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบ ตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา

2. การศึกษาแบบปฏิบัติการที่เป็นเลิศของปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี (Purposive Selection) จำนวน 1 โรงเรียนที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี 2) เป็นสถานศึกษาที่มีผลงาน หรือได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาที่มีความเป็น

เลิศด้านปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

เครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างตายตัว (Unstructured Interview) กล่าวคือ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหลักไว้ส่วนหนึ่ง และผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเองสามารถตั้งคำถามขึ้นในระหว่างการดำเนินการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลปฏิบัติการเป็นเลิศด้านปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา ว่ามีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วม 2) การให้บริการชุมชน 3) การสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน และ 4) การประชาสัมพันธ์ ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยมีการสรุปสะสม (Cumulative Summarization) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติการเป็นเลิศด้านปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาฟังเป็นระยะ ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์นำไปจำแนกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการศึกษา ขอบเขตการวิจัย วัตถุประสงค์ และข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา แล้วนำไปตรวจสอบกับบุคคลแวดล้อมของแหล่งข้อมูลอีก 3 คน เพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูล (Data Triangulation) และนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วไปสร้างแบบสอบถาม

ระยะที่ 2 ศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

การวิจัยในระยะที่ 2 ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติการที่เป็นเลิศด้านปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6,365 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ประจำปี 2566 จำนวน 363 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา และประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบคำถามในแบบสอบถามจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาและประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วม 2) การให้บริการชุมชน 3) การสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน และ 4) การประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีความครอบคลุม ตามนิยามของปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ โดยกำหนดระดับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาแบ่งออกเป็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญา และ 5) การส่งต่อนักเรียน ซึ่งมีความครอบคลุมตามประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ซึ่งข้อคำถามในส่วนนี้ผู้วิจัยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ โดยกำหนดระดับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ออกเป็น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 363 ฉบับ ทาง Google Form และได้รับคืนมาจำนวน 363 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา อาชีพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน
4.51 – 5.00	ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาอยู่ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

4.51 – 5.00	ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนและประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และใช้เกณฑ์การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วแปลความหมาย ตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

0.80 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
0.61 - 0.80	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.41 - 0.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.21 - 0.40	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
0.20 ลงมา	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

สำหรับทิศทางความสัมพันธ์ พิจารณาดังนี้ ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เป็นลบ แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เป็นบวก แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือทิศทางเดียวกัน

4.5 วิเคราะห์เพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยใช้ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนตามตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ด้าน โดยวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อดูว่าตัวแปรพยากรณ์ใดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แล้วนำตัวแปรนั้นไปสร้างสมการพยากรณ์ต่อไป

4.6 ข้อตกลงเบื้องต้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Multicollinearity ความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวแปร ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง คือต้องมี Tolerance มากกว่า 0.1 และ Variance Inflation Factor (VIF) ทุกข้อต้องไม่เกิน 10 (Hair et al., 2010; ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.11$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.06$) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.05$) และด้านการให้บริการชุมชน ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และเมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่ 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.38$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียนและข้อที่ 3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.28$) ข้อที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.26$) และข้อที่ 5 ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.18$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนกับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา (Y_0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_3) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .840$) รองลงมา ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_4) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .762$) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม (X_1) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .739$) และด้านการให้บริการชุมชน (X_2) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .549$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพหุคูณด้วยกันแล้วความสัมพันธ์ (r) ระหว่าง X_1 – X_5 มีความสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ .528–.840 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม (X_1) ด้านการให้บริการชุมชน (X_2) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_3) และด้านการประชาสัมพันธ์ (X_4) มี Tolerance มากกว่า 0.1 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และ Variance Inflation Factor (VIF) ทุกข้อไม่เกิน 10 แสดงว่าทุกตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันเอง จึงทำให้ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Hair et al., 2010; ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561)

4. ผลการศึกษากการถดถอยพหุคูณประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า เมื่อนำองค์ประกอบปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดี 1 ด้าน ไปหาความสัมพันธ์ เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ โดยใช้ประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เป็นตัวแปรเกณฑ์ ตัวพยากรณ์ที่มีสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) คือ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_3) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ($R = .840$) ซึ่งสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาได้ร้อยละ 70.50 ($\text{Adj.}R^2 = .705$) เมื่อนำผลการวิเคราะห์มาสร้างสมการพยากรณ์ ได้สมการพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุดรธานี เมื่อใช้องค์ประกอบปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาเป็นตัวพยากรณ์ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y} = 1.670 + .643(X_3)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .840(X_3)$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาพบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก และ 26 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ 1) องค์ประกอบด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีจำนวน 7 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการให้บริการชุมชน มีจำนวน 7 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน มีจำนวน 7 ตัวชี้วัด และ 4) องค์ประกอบด้านการประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 5 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดเพิ่ม 4 ตัวชี้วัด ในองค์ประกอบด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม 1 ตัวชี้วัด ด้านการให้บริการชุมชน 1 ตัวชี้วัด ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน 1 ตัวชี้วัด และด้านการประชาสัมพันธ์ 1 ตัวชี้วัด รวมเป็น 30 ตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนถือว่าเป็นกลไกที่มีความสำคัญยิ่งที่ทำให้องค์การสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของความสำเร็จ ผลจากการศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยสถานศึกษาต้องมีปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนขององค์การที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความสำเร็จขององค์การ ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนขององค์การของสถานศึกษาจะเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของแต่ละองค์การที่ถ่ายทอดผ่านการดำเนินงานของสถานศึกษานั้น ๆ แต่ละองค์การจะมีปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่แตกต่างกัน ดังที่ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ได้กล่าวไว้ว่า บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า "บวร" คือ สามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูลประเทศไทยมายาวนาน การบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ สอดคล้องกับที่ ศราวุธ คามวัลย์ และคณะ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของชุมชน ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และให้ประสบการณ์ทางการศึกษา ถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ แก่สมาชิกชุมชน ความพยายามที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเริ่มมีมากขึ้นตามลำดับในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในไทย ชุมชนกับโรงเรียนหากมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้วย่อมจะส่งผลดีต่อกันทั้งสองฝ่ายรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียง

2. ผลการศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการให้บริการชุมชนและด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านการประชาสัมพันธ์ตามลำดับ เนื่องจากปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโดยที่ชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความสำเร็จของสถานศึกษา ขณะเดียวกันสถานศึกษาก็มี

บทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับสอดคล้องกับที่ ศราวุธ ความวัลย์ และคณะ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินการด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนควรใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมระดมความคิด เมื่อครบ 2 วงรอบแล้วทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษาได้รับทราบข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการให้บริการ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วม

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านการคัดกรองนักเรียนและด้านการส่งเสริมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อนักเรียนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นผลที่เกิดจากปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน ให้ความร่วมมือกับชุมชนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การวางแผนดำเนินการบริหารงาน ติดต่อประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน บุคคลในชุมชน สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชน ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์และสร้างความรู้สึกรักโรงเรียนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทั้งโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในชุมชนร่วมกัน ทำให้สถานศึกษาสามารถรู้จักนักเรียนแต่ละคนมากขึ้นด้วยความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ทำให้สามารถคัดกรองนักเรียนและช่วยส่งเสริมพัฒนานักเรียน รวมถึงป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้เกิดกระบวนการดูแลช่วยเหลือและพัฒนา นักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับที่ปิยะพร ป้อมเกษตร (2559) ได้กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนา และส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อ

4. ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อที่ 1 คือ ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ต่างยอมรับว่าปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา เพราะปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน จะทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือครู มีประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีวิธีการศึกษาความต้องการของชุมชนกำหนดนโยบาย การวางแผนและการประสานงานกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม การให้ชุมชนใช้อุปกรณ์ของโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน ออกเยี่ยมชุมชนและบ้านนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความร่วมมือในประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และสนับสนุนการศึกษาตั้งกลุ่มชมรมมูลนิธิและสมาคมต่างๆ ให้ความช่วยเหลือนักเรียน การเชิญผู้ปกครองหรือภูมิปัญญา

ท้องถิ่นในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียนและครู การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน การให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญแก่ชุมชน การชี้แจง การดำเนินงานของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ โดยการจัดระบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการสื่อสารกับชุมชนอย่างเหมาะสมและทันสมัย ทั้งการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายประกาศต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับชุมชนตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารให้กับผู้ปกครองนักเรียนในโอกาสที่เหมาะสมและรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาปรับปรุงสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การดำเนินการของสถานศึกษาเหล่านี้จะส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานแล้วถ่ายทอดออกมาผ่านการปฏิบัติงานภายใต้ประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับที่ปัญญา วงศ์คุณทรัพย์ (2559) กล่าวว่า วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา โรงเรียนจะต้องใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารมีลักษณะเป็นการใช้พลังงานร่วมกันของกลุ่มเพื่อปฏิบัติการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่กำหนดไว้ แผนจึงเป็นหน้าที่ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขั้นหนึ่งในกระบวนการบริหาร เพราะการวางแผนเป็นการเลือกแนวทางปฏิบัติจากหลายทาง โดยโรงเรียนจะต้องประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ รวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจะพัฒนาสู่การมีประสิทธิภาพได้นั้นอยู่ที่บุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตลอดจนชุมชนได้มีส่วนร่วมกำหนดรับรู้และยอมรับวิสัยทัศน์ ภาระหน้าที่ ความเชื่อ เป้าหมายรวมทั้งแนวทางการดำเนินงาน

5. สมการพยากรณ์ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหาตัวพยากรณ์ ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จากองค์ประกอบปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนทั้งหมด 5 องค์ประกอบ โดยเมื่อใช้ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นตัวพยากรณ์ ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $\hat{Y} = 1.670 + .643(X_3)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .840(X_3)$ จากสมการพยากรณ์นี้แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา 1 ปัจจัยสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา อย่างน้อยหนึ่งองค์ประกอบ ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยที่ตัวแปรด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_3) เป็นตัวแปรที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดีส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและสนับสนุนการศึกษาตั้งกลุ่มชมรมมูลนิธิ และสมาคมต่างๆ ให้ความช่วยเหลือนักเรียน การเชิญผู้ปกครองหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียนและครู การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ มาให้ความรู้และเสริมการจัดการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมชมแสดงนิทรรศการและผลงานของนักเรียน สอดคล้องกับที่แซนเดอร์ส (Sanders, 2002) ได้ทำการศึกษาความต้องการความร่วมมือและการเพิ่มการสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนของนักเรียนแอฟริกา อเมริกา โดยจัดรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการลงมือปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนความร่วมมือและการสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในประเทศ

อเมริกา พบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง นักเรียนและบุคลากรของโรงเรียน เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น จะทำให้มีการเพิ่มการสื่อสารและร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น นักเรียนมีผลการเรียนดีเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาในด้านการให้บริการชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อเรียงลำดับกับประเด็นอื่น ๆ ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการให้บริการชุมชนโดยการให้ชุมชนใช้อุปกรณ์ของโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน ออกเยี่ยมชุมชนและบ้านนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้ความร่วมมือในประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชน ร่วมกันส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและหารายได้เพิ่มเติมแก่นักเรียนในชุมชน

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับการการส่งต่อนักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา ตามกระบวนการนั้นอาจมีบางกรณีที่มีปัญหาความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ดังนั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ควรจัดทำยุทธศาสตร์การอบรมเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ตระหนักถึงความสำคัญของตัวแปรปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้ความสำคัญต่อการร่วมกันพัฒนาและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทั้งในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน และด้านการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุน ให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานร่วมกันกับชุมชน แล้วทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เห็นผลเป็นรูปธรรมชัดเจน และมีการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนกับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยพบว่า ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสูงที่สุดในจำนวนองค์ประกอบทั้งหมด ดังนั้น ควรพัฒนาด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียนเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และด้านการให้บริการชุมชน ตามลำดับ

1.5 ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า ปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชน 1 องค์ประกอบ คือ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งเป็นจุดแข็งมาพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและการบริหารจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากสถานศึกษาขาดการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียนที่ดีและเหมาะสมเสียแล้ว อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย กระบวนการบริหาร การตัดสินใจแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้ตัวแปรอื่นที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและนำตัวแปรพยากรณ์ที่พบไปทำวิจัยและพัฒนา (R&D) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป (PAR)

2.2 ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยจัดทำเป็นคู่มือแนวทางปัจจัยความสัมพันธ์กับชุมชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้องค์ประกอบดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาผลการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยใช้ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลในสมการ โดยใช้การวิจัยเชิงพัฒนาหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการและมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: อิมเมจ กรุ๊ป.
- เฉลิมพงษ์ สุขสมพนารักษ์. (2561). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านช่างหม้อ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปมหาวิทยาลัศิลปากร*. 6(4), 62.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปัญญา วงศ์คุณทรัพย์. (2559). การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนวัดวังเปิดสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปิยะพร ป้อมเกษมศรี. (2559). การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพ ของนักเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพลินพิศ สิงห์คำ. (2551). การบริการชุมชนของโรงเรียนอนุบาลวัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รณกร ไช่ناع, ประยูร แรงใสและพระครูกิตติญาณวิสิฐ. (2562). แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธ บริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU*, 6(1), 130–144. retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/view/184258>
- ศราวุธ ความวัลย์, กชพร ปานาผล และดาวรรุวรรณ ถวิลการ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน : กรณีศึกษา โรงเรียนหนองพอกพัฒนาประชานุสรณ์ หนองพอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสารช่อขอม*. 15(3), 79-86.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เอกสารสรุปย่อองค์ความรู้ สำหรับการพัฒนางานขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักสูตรผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนวัช รังสรรค์ และพนมพร จันทรปัญญา. (2561). กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอตอยเต่า ลบล จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 8(14), 56-78.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th Edition, Pearson, New York.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Sanders, D.A. (2002). The dynamics of parent-school communication, collaboration and African American student success. *Dissertation Abstracts International*. 13(7), 68-72.